

"H"AREN AUZIA BUKATZEKO BIDEA

("Diario de Navarra'n agertu den lantxo onen azkeneko itza irakurri arte, irakurle, gorde ezazu, arren, zuen iritzia)

"H" a batere kezkarik gabe onartuko nuke nik.

Gerra-ondorean emendik Frantzi'ra joandako gazte iraultzalariek "el batua" sortu naiean asi ziren ezker, "H" a borroka-letra biurtu zaku euskaldunen artean.

Euskaldunik geien-geienek ez dute "H" rik onartu. Ori erakusten dute orain arte egin diren enkuesta guztiek, eta oraintxe bertan egiten ari den enkuestarik garrantzitsuen eta balioetsuenak.

Alare, ni, "H" a batere eragozpenik gabe ontzat artzeko prest nago. Euskerazaintzakook ez diogu "H" ari batere gorrotorik, "H" ori letra bat dan aldetik. "H" a, neri, polita ere iduritzen zait: Bi lerrotxo zuti, bien erdian zearka etziñik beste lerrotxo ttipitto bat..., badirudi goigotzai baten aulkia.

Nik, eta Euskerazaintzako guztiok, beste edozein alperrikako izki edo letra kaltegarri bezala, alperrikakoa eta gaiñera arras kaltegarria dan "H" a gertatzen zaigu gorrotogarri. Alperrikakoa dan "V" a bezalaxe.

Euskeraren eta mundu guztiko izkuntza guztien ortografiarentzat araurik bikaiñena, urrezko araua benetan, Naparroa'k zor aundia —oraindik ordaintzeke dagoen zorra— dion gizaundi batek, Arturo Kanpion'ek, eman ziguna da: "Ots bakoitzarentzat letra bakarra, eta letra bakoitzak ots bakarra". Beraz, otsikezak letrarik ez, et otsik gabeko letrarik ez.

"H" ak gure euskeran soñurik ez du. Eta, erabakirik dagoenez, ez du izen bear "el batua" n ere.

Nere ustez, erabaki ori, zentzugabekeri mardul bat besterik ez da.

Zentzugabekeria beti izen da bitarteko "H" aren arazo ontan aurren-aurreneko une berberetik. Batere baliorik gabeak bait dire "H" a erabiltzearen alde sortu diren arrazoi guztiak.

Alare, nik ezpairik gabe onartuko nuke "H" a.

Naitanaiezkkoa gertatu zaie atxezaleei baliorik gabeko arrazoiak sortu-bear ori, "H" aren komerj ontan baliozko arrazoi bakarra, Kanpion'en bidetik jarraituz Sabino Aranek eman zuana delako: "Soñurik ez? Letrarik ere ez. Soñurik gabeko letrarik ez". Beraz, "H" a, bai. Baña letra ori agoskatzen duten euskalkietan, eta oietan ere (Benaparro-ta-Zubero'ko euskalkietan), "H" ori agoskatzen duten itzetan bakarrik). Letra ori agoskatzen ez den euskalkietan (Laburdiera eta beste euskalki guztietan), "H" rik ez.

Yakintza edo zientzien agindura orixe da baliiodun arrazoi bakarra.

Zertan oiñarritzen ote da bá atxezaleen leia, zientzizko arrazoietan oiñarritzen ez den ezker?

Erraietatiko eragin ulerkaitzetan.

Alatagutziz artu egingo nuke nik "H" a.

Erraietatiko indarren araura, "H" a, "euskal erreboluzioaren sinbolo plastikoa

dela" diote atxezaleek? Zergaitik dioten ori? Nere ustez, "H" ori, elenerazko alfabetoaren 7'garren letra delako: "alfa, beta, gama, delta, epsilon, dseda, ETA, zeta, iota kapa..." (elenera aztu zaku, naiz ikasketakoan Itun Berna, ala-ola irakurtzeko gal izatera iritxi, bañan, ainzuzen "Galtzaundi"ren musika erabiliz ikasi genuen alfabeto ori, ez zaigu oraindik aantzi).

Guzti ori jakinda ere, ni "H"a sartuz idazteko gerturik nago.

Aurretik ordea, baldintza bat eskatuko nioke Euskaltzaindiari:

Otsik-ezari, soñurik-ezari, baliorik-ezari ikur edo signo bat, au da, LETRA bat, ematea yakintza guztien arauen aurkako gauza den ezkerre, ez otsik, ez soñurik, ez baliorik duen LETRA orri, egiazko balore bat ematea:

"H"ak, agoskatua den izkuntzetan, (Benapar-Zuberoeraren "H"ak adibidez) "J"ren antzeko doñua du, edo ia-ia "J" berberaren soñu indartsua (doistarren "Hitler" itza, adibidez, edo inglanderriarren "Halifax" lekuko).

Erderki.

Joka, dezagun, beraz, yakintza guztien araura; eta, eman "H"ari "J"ren otsa!, eta, nik beintzet, pozik erabiliko dut balioz-jantzitako "H" ori "J"ren orde. Naiz, ori bai, izki polit ori galtzeak min pixka bat eman. Bedi guztia euskeraren barren-pakerako!

Eta irten bedi bizirik Euskera gure ama; il zorian, ia azkenekotan aurkitzen dan une auetan, eriotza azkarragotu lezaioketen txatxukerietan ibiltzea, EZ BAIT ZAIGU ZILLEGII!!!

AZKEN OAR BIKOITZA: Onako auek izango lirake, beraz, nere aurkezpen onen bi baldintzak:

1.ª: Orain "J"z idazten ditugun itzetan, "J" orren orde "H" erabili. Itz oietan, "H"a, otsa izanen duan izkia izengo bait litzake: "J" ren otsa ain zuzen.

2.ª: Beste "H" guztiak erabat kendu bein betirako. Soñurik ez dutelarik ezertarako balio ez duten izkiak direlako: mamerik gabeko azal utsak; ezereza-ren ikurrak. Eta, negozio bat sortzeko baliorik gabeko dirua, basurdea eizatze-ko polborarik gabeko bala, eta gizakume makala sendotzeko baliorik gabeko sendagaia erabiltzea manikomioko jendeen jardunkera dan bezalaxe bait da gauza bera izkuntza bati baliorik gabeko izkiak sartu nal izatea.

Ta makal ez baiña iltzear daukagun ama euskerak ez du arras kaltegarri dituan baliorik gabeko gauzen bearrik.

¿Jon, jan, joan, jaun, jolas, jende, eta beti "J" idazti ditugun oien antzeko itzetan "J" ori kenduta itz oiek Hon, han, hoan, haun, holas, hende idazten astea, txorakeri aundia izengo litzakela?

Bai. Eta aundienatakoa gañera!

Alare, "H" ori soñua baduelako zentzudun "H"a izengo litzake.

¿Zer pentsa, ordea, ez soñurik, ez zentzurik, ez zientzien aldetik batere arrazoirik ez duen beste "H" orretaz.

Orixe zan bá irakurle ironiaren bidetik idatzia izen den nere lantxo orren elburua: Zorigaiztoko "H" ori, asma ditteken txorakeririk aundiena dela ezpairik gabeko argitasunez adieraztea.

Latiegi'tar Bixente